บทที่ 2
ทบทวนทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.1 แก๊สโซฮอล์และคุณสมบัติ

แก๊สโซฮอล์ (Gasohol) คือน้ำมันที่มีคุณสมบัติเทียบเท่าน้ำมันเบนซินที่มีค่าออกเทนเท่ากับ 95 หรือค่าออกเทนเท่ากับ 91 แต่ใช้เอทานอลบริสุทธิ์ 99.5% เป็นสารเพิ่มคุณภาพแทนการใช้สาร MTBE ที่ต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศ และโดยส่วนประกอบแล้วแก๊สโซฮอล์เป็นน้ำมันที่สะอาด ทำให้ช่วยลดปริมาณก๊าซที่ก่อให้เกิดมลภาวะในอากาศได้

เอทานอล (Ethanol) คือสารที่ได้จากการนำกากน้ำตาล มันสำปะหลังและอ้อย มาผ่านกระบวนการหมัก และการกลั่น ซึ่งจะทำให้ได้ออกมาเป็นเอทานอล 95% ที่สามารถนำไปเป็นส่วนประกอบของการผลิต ดีโซฮอล์ (Diesohol) แต่หากนำมาผ่านกระบวนการPurify ให้เป็นเอทานอล บริสุทธิ์ 99.5% จะสามารถนำมาผสมกับน้ำมันเบนซินพื้นฐานแทนการใช้สาร MTBE เพื่อการผลิตเป็นแก๊สโซฮอล์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังรูปภาพดังต่อไปนี้

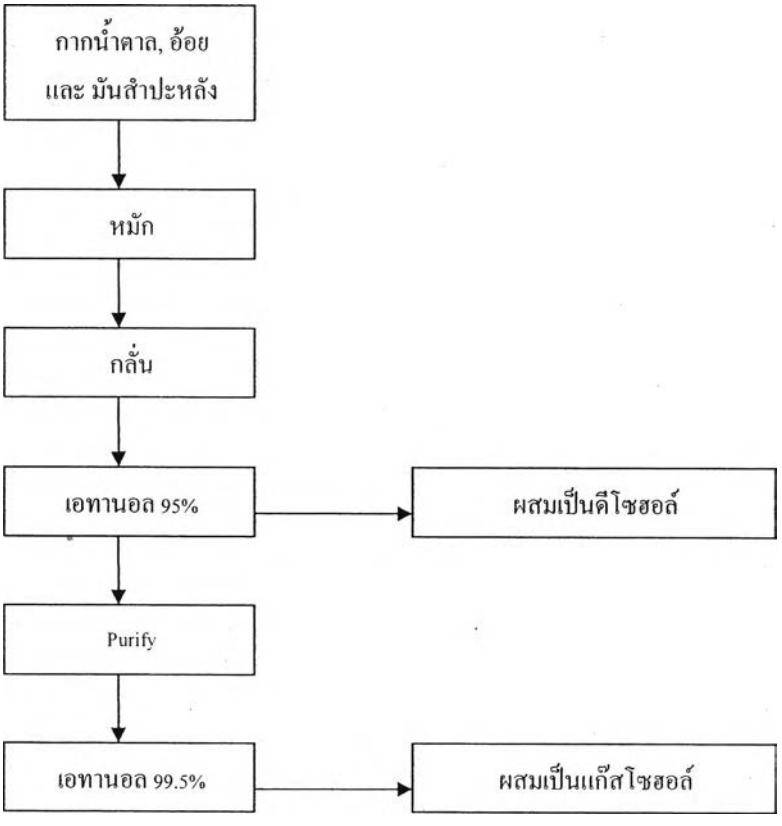

รูปที่ 2.1 การผลิตและใช้เอทานอลเป็นเชื้อเพลิง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในปัจจุบัน รัฐมีนโยบายส่งเสริมให้มีการผลิตเอทานอลและการใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล์ โดยมีการกำหนดแนวทางที่สำคัญคือให้กระทรวงพลังงานใช้มาตรการด้านราคา ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการแข่งขัน โดยให้มีการยกเว้นเงินกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงของน้ำมันแก๊สโซฮอล์เป็นการชั่วคราว

ลักษณะและส่วนประกอบโดยทั่วไปของแก๊สโซฮอล์และน้ำมันเบนซินที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและตามข้อกำหนดของกรมธุรกิจพลังงาน ที่จะให้เป็นมาตรฐานของการผลิตในอนาคตไม่แตกต่างกันมากนัก จะมีเพียงส่วนประกอบและคุณสมบัติบางรายการที่ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีมากขึ้นตรงตามข้อกำหนด ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากตารางการเปรียบเทียบดังต่อไปนี้

Characteristics	Unit	Specification					
		Gasohol 95			ULG 91	Gasohol 91	
		ปี 2547	ปี 2551	ปี 2553	ปี 2547	ปี 2550	ปี 2553
Physical Properties							
Appearance	-	Bright & Clear	Bright & Clear	Bright & Clear	Bright & Clear	Bright & Clear	Bright & Clear
Colour	-	Orange	Orange	Orange	Red	-	-
Volatility							
Distillation							
10 % evaporated at	°C	70 max	70 max	70 max	70 max	70 max	70 max
50 % evaporated at	°C	70 - 110	70 - 110	70 - 110	70 - 110	70 - 110	70 - 110
90 % evaporated at	°C	170 max	170 max	170 max	170 max	170 max	170 max
End Point	°C	200 max	200 max	200 max	200 max	200 max	200 max
Residue	%vol	2.0 max	2.0 max	2.0 max	2.0 max	2.0 max	2.0 max
Vapor Pressure @ 37.8 °C	kPa	62 max	62 max	62 max	62 max	62 max	62 max
API Gravity @ 60°F	-	Report	Report	Report	Report	Report	Report
Specific Gravity @ 60/60°F	-	Report	Report	Report	Report	Report	Report
Density @ 30°C	g/ml	Report	Report	Report	Report	Report	Report
Cleanliness							
Aromatic Content	%vol	42 max	35 max	35 max	35 max	35 max	35 max
Benzene Content	%vol	3.5 max	1.0 max	1.0 max	3.5 max	1.0 max	1.0 max
Olefin Content	%vol	-	-	18 max	-	-	18 max
Existent Gum	g/100ml	0.004 max	0.004 max	0.004 max	0.004 max	0.004 max	0.004 max
Oxidation Stability	min	360 min	360 min	360 min	360 min	360 min	360 min
Sulfur Content	%wt	0.05 max	0.015 max	0.005 max	0.05 max	0.015 max	0.005 max
Copper Strip Corrosion (3hrs @ 50°C)	-	No.1 max	No.1 max	No.1 max	No.1 max	No.1 max	No.1 max
Water Content	% wt	0.7 max	0.7 max	0.7 max	0.7 max	0.7 max	0.7 max
Lead Content	gPb/l	0.013 max	0.013 max	0.013 max	0.013 max	0.013 max	0.013 max
Antiknock Properties							
Research Octane Number		95.0 min	95.0 min	95.0 min	91.0 min	91.0 min	91.0 min
Motor Octane Number		84.0 min	84.0 min	84.0 min	80.0 min	80.0 min	80.0 min
Additives							
Ethanol	%vol	9.0 - 10.0	9.0 - 10.0	9.0 - 10.0	-	9.0 - 10.0	9.0 - 10.0
Dye content	mg/l	10.0	10.0	10.0	7.0	10.0	10.0
Oxygenated Compound (MTBE)	%vol	-	-	-	11 max	-	-

รูปที่ 2.2 ลักษณะและคุณภาพของแก๊สโซฮอล์

ที่มา : กรมธุรกิจพลังงาน

จากการเปรียบเทียบพบว่าส่วนที่แตกต่างกันประกอบไปด้วย

1. Cleanliness Characteristic (คุณลักษณะด้านความสะอาด) ซึ่งแตกต่างกันในส่วนของ Aromatic content, Benzene content, Olefin content และ Sulfur content ที่จะต้องลดลงจากเดิม (ยกเว้น Olefin content)ซึ่งการลดลงของส่วนประกอบโดยเฉพาะค่ากำมะถันจะทำให้ไอเสียจากการเผาไหม้มีมลภาวะน้อยลง
2. Additives (สารเติมแต่ง) แตกต่างทั้งในส่วนของ เอเทนอล, Dye content และสาร MTBE เนื่องจากมีการใช้สารเอทานอลเป็นสารเติมแต่งแทนสาร MTBE นั่นเอง

อนึ่งในการขนส่งแก๊สโซฮอล์มีข้อควรระวังที่สำคัญคือไม่สามารถให้มีการรั่วซึมของน้ำเข้าสู่ถังบรรจุสินค้า เนื่องจากคุณสมบัติของแก๊สโซฮอล์นั้น เมื่อผสมกับน้ำในอัตราส่วนที่เหมาะสมจะทำให้น้ำมันเกิดการแยกตัวอย่างเด็ดขาดระหว่างน้ำมันเบนซินพื้นฐานกับเอทานอล ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถนำไปใช้งานได้ ต้องนำกลับเข้าสู่กระบวนการผลิตใหม่หรือต้องขายเป็นสินค้าที่มีระดับคุณภาพต่ำกว่า โดยการลดราคาลงจากเดิม

ปริมาณของน้ำที่ผสมอยู่ในน้ำมันแก๊สโซฮอล์ จะมีผลต่อการแยกตัวของน้ำมันเบนซินพื้นฐานและเอทานอลแตกต่างกันทั้งในส่วนของการแยกตัว และเวลาที่จะทำให้แยกตัว ซึ่งแสดงให้เห็นในตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 Phase separation of Gasohol

% volume of water in Gasohol	Phase separation within ~6 days	Time to separate
0.00	No.	-
0.25	No.	-
0.50	Yes.	After 2 days
0.75	Yes.	Immediately
1.00	Yes.	Immediately
5.00	Yes.	Immediately

ดังนั้นในการขนส่งแก๊สโซฮอล์จึงต้องมีการจัดเตรียมยานพาหนะให้สามารถป้องกันการรั่วซึมของน้ำมากกว่ายานพาหนะที่ใช้ในการขนส่งเบนซินค่าออกเทน 95 และ 91 และยังต้องมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ทั้งในส่วนของการขนถ่ายน้ำมัน การทำความสะอาดถังสินค้า

การจัดเก็บสินค้า และการตรวจสอบคุณภาพของยานพาหนะและถังบรรจุให้สามารถหลีกเลี่ยงโอกาสทั้งหมดที่จะทำให้เกิดการรั่วซึมของน้ำและผสมกับสินค้าจนเกิดความเสียหาย

ในปัจจุบันผู้ผลิตแก๊สโซฮอล์ของไทยมีการผสมเอทานอลและน้ำมันเบนซินพื้นฐานให้เป็นแก๊สโซฮอล์ 95 ณ สถานที่ทำการจำหน่าย คือที่คลังสาขาของบริษัท โดยยังไม่มีบริษัทใดที่ทำการผลิตเป็นแก๊สโซฮอล์สำเร็จ ณ โรงกลั่น แล้วขนส่งแก๊สโซฮอล์นั้นโดยทางเรือไปยังคลังสาขาเช่นเดียวกับการขนส่งน้ำมันเบนซินค่าออกเทน 95 และ 91 เนื่องจากกลัวความเสี่ยงในการรั่วซึมของน้ำเข้าสู่ระวางบรรทุก ดังนั้นระบบการขนส่งจึงใช้การขนส่งน้ำมันเบนซินพื้นฐานไปยังคลังสาขา โดยใช้การขนส่งทางเรือหรือทางท่อ แล้วจัดเก็บไว้ในถังเพื่อรอการผสมกับเอทานอลซึ่งจะขนส่งโดยรถบรรทุกไปยังคลังสาขาแต่ละคลัง แล้วจึงผสมเป็นแก๊สโซฮอล์และขนส่งไปยังสถานที่ของลูกค้า ซึ่งกระบวนการต่างๆ สามารถพิจารณาได้จากรูปดังต่อไปนี้

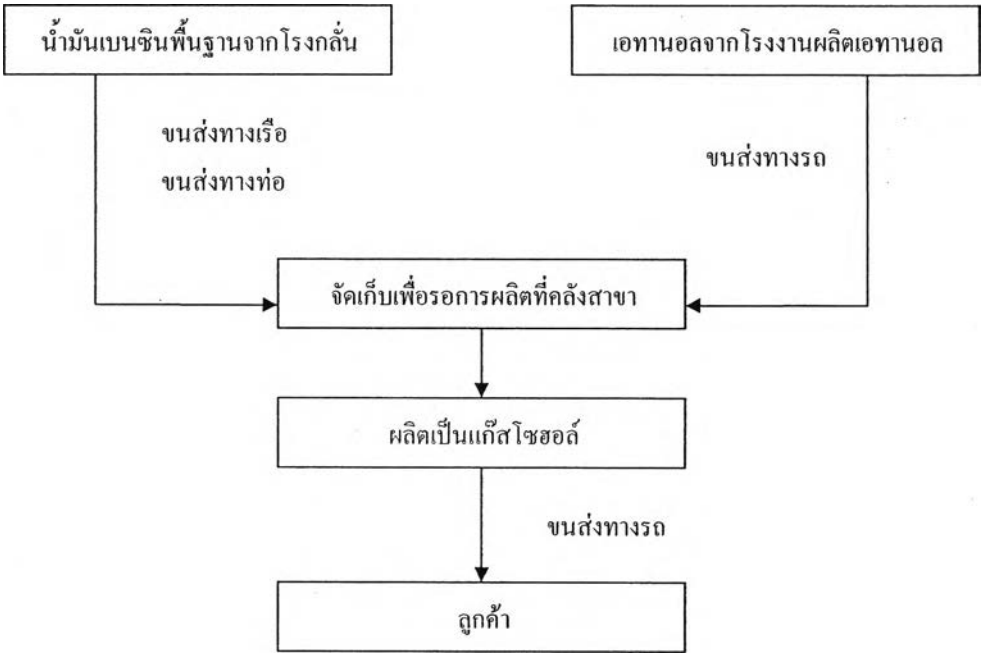

รูปที่ 2.3 ระบบการผลิตและการขนส่งแก๊สโซฮอล์ของผู้ค้าน้ำมันในประเทศไทย

สำหรับการขนส่งเอทานอลจากโรงงานผลิตไปยังจุดผลิตโดยใช้รถบรรทุกนั้น จะใช้การปฏิบัติเหมือนการขนส่งเบนซิน 91 และ 95 แต่กรมสรรพสามิตได้กำหนดให้ต้องมีการเติมน้ำมัน 150 ลิตร ต่อเอทานอล 3,000 ลิตร สำหรับการป้องกันปนเปื้อนของน้ำได้มีการกำหนดให้มีขั้นตอนเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. รถบรรทุกที่จะขนส่งต้องมีการล้างถังสินค้าและท่อขนถ่าย (Flexible Hose) ให้สะอาดและทำให้แห้งเสียก่อน
2. รถที่ใช้บรรทุกควรใช้สำหรับการขนส่งเอทานอลเท่านั้น
3. หากรถที่นำมาบรรทุกเอทานอลได้ทำการขนส่งสินค้าประเภทอื่นๆ มาก่อน ควรนำรถนั้นขนส่งน้ำมัน Diesel ก่อนเพื่อทำความสะอาดถังและลดโอกาสในการปนเปื้อนของสินค้า
4. รถที่ใช้ขนส่งต้องมีฝาถังบรรทุกที่ผนึกอย่างดี
5. ถังบรรทุกและอุปกรณ์ต่างๆ ควรหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำปฏิกิริยากับแอลกอฮอล์ อย่างเช่น อลูมิเนียม เป็นต้น

2.2 ปัจจัยในการพิจารณาเลือกรูปแบบการขนส่ง

การตัดสินใจเลือกรูปแบบการขนส่งต้องมีการพิจารณาเลือกให้เหมาะสมกับลักษณะของสินค้าและการดำเนินธุรกิจ(ไชยยศ ไชยมั่นคง, 2541) ซึ่งในการพิจารณาจะมีปัจจัยหลายๆ ประการที่ต้องพิจารณาซึ่งประกอบไปด้วย

- ค่าขนส่ง
- เวลาที่ใช้ในการขนส่ง
- ความสามารถในการขนส่ง
- ความเชื่อถือได้
- ความสะดวกใช้
- ความถี่บริการ

โดย ค่าขนส่ง (Transportation Cost) ถือเป็นค่าใช้จ่ายรายการสำคัญของระบบการค้าทางธุรกิจ และเป็นปัจจัยสำคัญสำคัญในการเลือกใช้บริการขนส่ง อย่างไรก็ตามค่าขนส่งต่ำอย่างเดียวอาจจะไม่ใช่เกณฑ์การตัดสินใจเลือกใช้บริการการขนส่ง แต่ต้องพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายและผลกระทบเรื่องอื่นๆ ด้วย

เวลาที่ใช้ในการขนส่ง (Transit Time) เป็นสิ่งที่ธุรกิจต้องคำนึงถึงเวลาที่สินค้าต้องอยู่ในยานพาหนะระหว่างการขนส่ง เนื่องจากหมายถึงต้นทุนที่ต้องแบกรับ แต่โดยทั่วไปเวลาที่ใช้ในการขนส่งมักแปรผกผันกับค่าใช้จ่ายในการขนส่ง ดังนั้นธุรกิจจึงต้องมีการเปรียบเทียบและเลือกใช้ให้เหมาะสมกับตนเอง

ความสามารถในการขนส่ง (Capability) เนื่องจากปริมาณสินค้าที่ต้องการขนส่งมักจะเป็นสิ่งที่บอกให้เห็นรูปแบบการขนส่งที่มีความเหมาะสม โดยพิจารณาจากความสามารถในการขนส่งของยานพาหนะที่ใช้

ความเชื่อถือได้ (Dependability) ของการขนส่งหมายรวมถึงความแน่นอนในเรื่องเวลาที่ใช้ในการขนส่ง การส่งมอบสินค้าได้ตามกำหนดเวลา ถึงผู้รับสินค้าในสภาพที่ครบถ้วนและไม่เสียหาย และระบบบริหารที่มีประสิทธิภาพของผู้ขนส่งในการควบคุมความพร้อมของยานพาหนะ ความสามารถของพนักงานขนส่ง

ความสะดวกใช้ (Accessibility) จากการที่การขนส่งแต่ละรูปแบบมีข้อจำกัดในการขนส่งที่แตกต่างกัน การเลือกใช้อาจขึ้นอยู่กับสภาพของที่ตั้งของธุรกิจและความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ในบางกรณีต้นทุนอาจไม่ใช่ทางเลือกที่ดีที่สุดในการตัดสินใจเลือกเสมอไป แต่ความสะดวกในการควบคุมและจัดหาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด

ความถี่บริการ (Service Frequency) เป็นการตอบสนองในแนวคิดเรื่อง Just-in-time และการพัฒนาระบบการจัดการโลจิสติกส์สมัยใหม่ ส่งผลให้เกิดการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น มีความต้องการเพิ่มความรวดเร็วและความแน่นอนของการขนส่งมากขึ้น ความถี่ในการขนส่งสินค้าจึงเป็นสิ่งที่ธุรกิจต้องการจากผู้ประกอบกิจการขนส่งมากขึ้น

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในการประเมินประสิทธิภาพหรือปัจจัยในการเลือกผู้ขนส่งในแต่ละธุรกิจอาจมีรายละเอียดปลีกย่อยที่ต่างกันออกไปตามลักษณะของสินค้า กิจกรรมทางธุรกิจ โครงสร้างในการขนส่ง ดังนั้นในการทำวิจัยเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพจึงอาจต้องมีการศึกษาถึงสิ่งที่เกี่ยวเนื่องและความต้องการเฉพาะสำหรับธรุกิจนั้นๆ เพื่อให้สามารถได้รับข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ที่ถูกต้องกับความเป็นจริงมากที่สุด

2.3 การกำหนดราคาค่าขนส่ง

เนื่องจากราคาของแก๊สโซฮอล์ที่ต่ำกว่าน้ำมันเบนซินค่าออกเทน 95 เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ผู้บริโภคหันมาทดลองใช้แก๊สโซฮอล์ (ภัทธิรา ธีรสวัสดิ์, 2546) ดังนั้นต้นทุนการขนส่งจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการจำหน่ายสินค้าแก๊สโซฮอล์เป็นอย่างมาก

มีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อต้นทุนการขนส่งสินค้าประเภทน้ำมัน (อนิรุทธิ์ อุโคตร, 2544) ได้แก่

- ประเภทของรถหรือยานพาหนะที่ใช้ในการจัดส่ง
- พื้นที่ตั้งของสถานีบริการน้ำมัน ซึ่งอาจมีการกำหนดโดยแบ่งเป็นเขตพื้นที่ และกำหนดให้มีอัตราค่าขนส่งเท่ากันเมื่ออยู่ในเขตเดียวกัน (วัชระ รัตนโชติ, 2542) นิยมใช้ในการขนส่งสินค้าในเขตกรุงเทพฯ
- ระยะการขนส่งเฉลี่ยต่อเที่ยว สำหรับการพิจารณาจากระยะทางในการขนส่งจริง มักใช้ในการขนส่งในต่างจังหวัดซึ่งมีระยะทางแตกต่างกันมากแม้เป็นการขนส่งภายในเขตเดียวกัน (วัชระ รัตนโชติ, 2542)
- ความเร็วเฉลี่ยในแต่ละช่วงของการขนส่งต่อเที่ยว
- จำนวนของเอกสารและใบกำกับสินค้าต่อเที่ยว
- จำนวนลูกค้าต่อเที่ยว
- ปริมาณสินค้าที่ขนส่งต่อเที่ยว
- การจอดพักที่จุดพักในการขนส่งแต่ละเที่ยว
- อรรถประโยชน์ในการใช้รถ เพื่อให้ทราบจำนวนเที่ยวที่รถสามารถให้บริการได้ ซึ่งจะแปรผันไปกับต้นทุนสำนักงานและค่าเสื่อมอื่นๆ

การกำหนดค่าบริการการขนส่งจะใช้ต้นทุนที่เกิดขึ้นเป็นฐานซึ่งจะแปรผันไปตามปัจจัยข้างต้น และมักมีการกำหนดอัตราค่าขนส่งมาตรฐานโดยจัดทำเป็นสัญญาจ้างขนส่ง ระหว่างเจ้าของสินค้าและผู้รับจัดการขนส่งสินค้า ซึ่งจะต้องมีการระบุข้อมูลของ ชนิดของสินค้า อัตราค่าจ้าง ต่อเที่ยว ต่อจุด ต่อระยะทาง อัตราค่าขนส่งต่อหน่วยของสินค้า และปริมาณสินค้าขั้นต่ำที่ว่าจ้างให้ขนส่งต่อเที่ยว และในการขนส่งทางเรือจะต้องมีการกำหนดเส้นทางการเดินเรือที่ชัดเจนด้วย

โดยการคำนวณค่าขนส่งในแต่ละเที่ยวจะใช้ค่าขนส่งมาตรฐานเป็นหลัก และค่าขนส่งจริงจะแปรผันไปตามปริมาณการขนส่ง (กฤษไกร มนิมนากร, 2538) โดยใช้สูตรการคำนวณดังต่อไปนี้

ค่าขนส่งต่อเที่ยว = (ค่าขนส่งเต็มเที่ยว / ปริมาณความจุของรถ) * ปริมาณสั่งซื้อของเที่ยว

2.4 การวัดประสิทธิภาพในการขนส่ง

โดยทั่วไป มาตรวัดที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพในการขนส่งมักจะพิจารณาในเรื่องของต้นทุน เวลาที่ใช้ในการเดินทาง เป็นต้น ซึ่งจากการสำรวจพบว่าแต่ละองค์กรมีการใช้หลักเกณฑ์ในการวัดที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของงาน ความจำเป็นและความ

ต้องการขององค์กร(Mentzer and Konrad, 1991) ซึ่งมาตรวัดของกิจกรรมการขนส่งที่สำรวจตามประเด็นของกิจกรรมการขนส่งพบว่าประกอบไปด้วย

ตารางที่ 2.2 มาตรวัดประสิทธิภาพกิจกรรมการขนส่ง

ประเด็นที่สำรวจ	มาตรวัดที่ใช้ประเมิน
แรงงาน	
การขนถ่าย	
ต้นทาง	1. Equivalent vehicle (un)loaded / Labor hour
ปลายทาง	2. Weight (un)loaded / Labor hour
ทั้งหมด	
การขับรถ	
เส้นทางการเดินทาง	3. Driving hours
บนเส้นทาง	4. Miles Driven
อุปกรณ์	5. Miles / Driving hour
การเดินทางทั้งหมด	
แรงงานทั่วไป	
ก่อนเดินทาง	6. Labor hours used
สิ้นสุดการเดินทาง	7. Transit hours / Trip
ระหว่างหยุดเดินทาง	
ทั้งหมด	
ต้นทุน	
อุปกรณ์	8. Cost
การขนถ่ายสินค้า	9. Total cost / Unit
แรงงาน	10. Equivalent cost of outside subsitute
การจัดการ	
ค่าประกันภัย (8,9)	
ค่าระวางสินค้า (8,9)	
ต้นทุนรวม	
อุปกรณ์	
เครื่องมือ	11. Downtime
ยานพาหนะ	12. Equipment hours

	13. Units / Hour
เชื้อเพลิง การเดินทาง การหยุด บนเส้นทาง อุปกรณ์	14. Fuel use / Mile or Ton-mile or Stop 15. Miles driven / Gallon
ระยะเวลาในการเดินทาง ทั้งหมด (16) ยานพาหนะของตนเอง (16) ยานพาหนะที่ว่าจ้างเพิ่ม (16) ส่งมอบสินค้าตรงเวลา (17)	16. Transit Time 17. Percent of Total shipments

มาตรวัดที่กล่าวถึงข้างต้น ผู้วิจัยจะใช้ในการนำมาเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการขนส่งในการทำวิจัยครั้งนี้ โดยจะเลือกใช้มาตรวัดที่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของบริษัทตัวอย่างที่กำหนด ดังจะได้กล่าวถึงต่อไป

2.5 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพ

การเปรียบเทียบคุณลักษณะต่างๆ ของระบบการขนส่งที่เป็นทางเลือกนั้นสามารถทำได้โดยการเปรียบเทียบเฉพาะค่าใช้จ่ายในการขนส่งเพียงอย่างเดียว(ยุทธนา วรชื่น,2541) ซึ่งจะเป็นการศึกษาในรายละเอียดของค่าใช้จ่ายในกระบวนการขนส่งทั้งหมด หรือทำการศึกษาเปรียบเทียบในหลากหลายประเด็นซึ่งจะครอบคลุมทั้งค่าขนส่งและประสิทธิภาพในแง่ต่างๆ (ชมพู กาญจนาทร , 2528) ดังต่อไปนี้

- ต้นทุนในการสร้างระบบ ซึ่งประกอบไปด้วยการลงทุนในส่วนของโครงสร้างพื้นฐาน การลงทุนในส่วนของอุปกรณ์การดำเนินงาน การลงทุนในส่วนของระบบ
- การดำเนินงานต้นทุนการดำเนินการของแต่ละระบบ มักจะประกอบไปด้วยแรงงานที่ใช้ในการดำเนินการ ต้นทุนแปรผันของระบบ อย่างเช่นเชื้อเพลิง วัตถุดิบในการผลิต ค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้า ค่าใช้จ่ายอื่นๆ อย่างเช่น ค่าประกันภัยสินค้า เป็นต้น
- ต้นทุนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบ ได้แก่ต้นทุนทางสังคม ปัญหาของระบบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต
- ความสามารถของระบบ คือประสิทธิภาพในด้านต่างๆ ที่แต่ละระบบที่เป็นทางเลือกสามารถทำได้ อย่างเช่น ความสามารถในการเพิ่มกำลังการผลิตของระบบ ความ

รวดเร็วของระบบ ความน่าเชื่อถือได้ของแต่ละระบบ ความสะดวกในการปฏิบัติงานของระบบ

- ความสอดคล้องกับสภาวะทางสังคม และนโยบายของภาครัฐ

ข้อเปรียบเทียบต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น เป็นสิ่งที่มักจะนำมาใช้ในการเปรียบเทียบสำหรับงานวิจัยที่ต้องศึกษาความเป็นไปได้ของระบบในทางเศรษฐศาสตร์และองค์ประกอบในด้านอื่นๆ เนื่องจากทำให้เห็นภาพต่างๆ อย่างชัดเจนถึงข้อได้เปรียบและเสียเปรียบของแต่ละระบบทางเลือกที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งจะสามารถทำให้ผู้วางแผนการขนส่งสามารถกำหนดและเลือกใช้ทางเลือกที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ได้ดีที่สุด แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยที่มีความจำเป็นในการประเมินหรือคัดเลือกผู้ประกอบการขนส่งก็มีความแตกต่างกันไปในแต่ละอุตสาหกรรม(ฐิติมา วงศ์อินตา, 2545) ทำให้ต้องมีการศึกษาลักษณะเฉพาะของแต่ละอุตสาหกรรมเพื่อความเหมาะสมกับการใช้งานจริง

สำหรับวิธีในการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างรูปแบบการขนส่ง ในประสิทธิภาพแต่ละรายการนั้นสามารถเปรียบเทียบได้โดยการแสดงข้อมูลดิบที่ได้จากการรวบรวม (อุดมศักดิ์ เจียรวิชญ์, 2541) ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบโดยตรง หรืออาจเปรียบเทียบได้โดยวิธีการทางสถิติที่เรียกว่า t-test (รัตนา ตั้งศิริชัยพงษ์, 2532) ซึ่งเป็นการนำข้อมูลดิบที่ได้มาเปรียบเทียบตามสมมติฐานของการทดลอง เพื่อให้ได้ผลสรุปว่ารูปแบบใดมีประสิทธิภาพสูงกว่า โดยใช้สูตรดังต่อไปนี้

$$t = \frac{\overline{x_1} - \overline{x_2}}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

$$df = \frac{\left[\left(\frac{s_1^2}{n_1}\right) + \left(\frac{s_2^2}{n_2}\right) \right]^2}{\frac{\left(\frac{s_1^2}{n_1}\right)^2}{n_1 - 1} + \frac{\left(\frac{s_2^2}{n_2}\right)}{n_2 - 1}}$$

เมื่อ $\overline{x_1}, \overline{x_2}$ คือ ค่าเฉลี่ยของตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

s_1^2, s_2^2 คือ ความแปรปรวนของตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

n_1, n_2 คือ จำนวนตัวอย่างของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

df คือ ชั้นความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

อย่างไรก็ตามลักษณะของข้อมูลที่สามารถนำมาเปรียบเทียบประสิทธิภาพตามวิธีการ t-test จะต้องเป็นข้อมูลที่มีการแจกแจงแบบปกติ ซึ่งจะต้องทำการทดสอบต่างๆ ดังต่อไปนี้

- ค่าความเบ้ของข้อมูล (Skewness) โดยใช้สูตร

$$\text{Skewness} = \frac{\frac{\sum_{i=1}^{n}(x_i - \bar{x})^3}{n}}{s^3}$$

โดยหากค่าที่คำนวณได้มีค่าอยู่ระหว่าง ± 1.00 จะถือว่าข้อมูลมีลักษณะการแจกแจงและมีกราฟเป็นรูปโค้งแบบปกติ

- ค่าความโด่งของข้อมูล (Kurtosis) โดยใช้สูตร

$$\text{Kurtosis} = \frac{\frac{\sum_{i=1}^{n}(x_i - \bar{x})^4}{n}}{s^4}$$

โดยหากค่าความโด่งที่ได้จากการคำนวณเท่ากับ 3 แสดงว่าการแจกแจงของข้อมูลชุดนั้นมีความโด่งพอเหมาะตามลักษณะของโค้งการแจกแจงปกติ (Mesokurtic)

- ทดสอบโดยวิธีการ Bowman-Shelton test ซึ่งเป็นการนำค่าความเบ้และความโด่งของข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกัน โดยใช้สูตร

$$B = n\left[\frac{(Skewness)^2}{6} + \frac{(Kurtosis - 3)^2}{24}\right]$$ โดยที่ n = จำนวนประชากร

โดยการสรุปค่าที่ได้จากการคำนวณว่ามีลักษณะการกระจายตัวแบบปกติหรือไม่ สามารถพิจารณาได้จาก Significance point of the Bowman-Shelton statistic table ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.3 Significance point of the Bowman-Shelton statistic

Sample size	Significant 10%	Significant 5%
30	2.49	3.71
40	2.70	3.99
50	2.90	4.26
.	.	.
∞	4.61	5.99

2.6 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการในการจัดเตรียมและการรวบรวมข้อมูลสำหรับการเปรียบเทียบประสิทธิภาพสามารถดำเนินการได้โดยการเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริง (อุดมศักดิ์ เจียรวิชญ์, 2541) ซึ่งมักนิยมใช้สำหรับการเปรียบเทียบผลจากการทดลองทางวิทยาศาสตร์ภายในห้องทดลอง หรือการเก็บข้อมูลจากการปฏิบัติงานจริง ซึ่งผลที่ได้สามารถใช้เปรียบเทียบได้ทั้งแบบโดยตรง และการเปรียบเทียบโดยใช้วิธีการทางสถิติต่างๆ ในการทดสอบสมมติฐาน

แนวทางในการรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นที่นิยมสำหรับการสร้างฐานข้อมูลจากทฤษฎีหรือแนวทางใหม่ที่ยังมิได้มีการดำเนินการจริง คือการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ขึ้นมาจากข้อมูลการปฏิบัติงานในรูปแบบเดิม เพื่อพัฒนาข้อมูลสำหรับรูปแบบทางเลือกใหม่ สำหรับใช้ในการเปรียบเทียบโดยใช้ค่าสถิติประเภทต่างๆ (สุธน นิตยาธารีกุล, 2544)

อนึ่งสืบเนื่องจากอุตสาหกรรมน้ำมันมีผู้ผลิตน้อยราย และมีกระบวนการผลิตและการจัดส่งที่ใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยพบว่าการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มอุตสาหกรรมเหล่านั้นมักใช้การคัดเลือกบริษัทตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มอุตสาหกรรมทั้งหมด

2.7 สรุป

จากการศึกษาและทบทวนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแก๊สโซฮอล์ การขนส่งสินค้าน้ำมัน และการเปรียบเทียบประสิทธิภาพระหว่างทางเลือก ทำให้ทราบถึงข้อจำกัด สิ่งที่ควรพิจารณาของแก๊สโซฮอล์ ตลอดจนปัจจัยในการพิจารณาเลือกรูปแบบการขนส่ง ซึ่งเป็นแนวทางที่ผู้วิจัยจะได้ใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาคัดเลือกประสิทธิภาพในการเปรียบเทียบระหว่างการขนส่งประเภทต่างๆ ต่อไป

สำหรับการเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล ผู้วิจัยจะเลือกใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการปฏิบัติงานจริงในรูปแบบการขนส่งทางเลือกเนื่องจากบริษัทตัวอย่างซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกเพื่อเป็นตัวแทนในการศึกษา